

LÄRAR- HANDLEDNING

Risulven, Risulven
av Nina Ivarsson
En handledning av Nina Ivarsson

Om boken

Tolvåriga Pär har lämnat förorten där han bor och stuckit ut i skogen. Han vill aldrig mer komma tillbaka. Inte till klasskamraterna som skojar om när han kissade på sig på klassresan, inte till mamman som knappt tar sig ur sängen om dagarna och inte till Risulven, Reza från Syrien, som lovat att de ska vara vänner för evigt – men som kanske svikit mest av alla? I Pärs huvud spelar hela historien upp sig som en film som han helst skulle vilja stänga av.

Risulven, Risulven är en stark berättelse om utanförskap, om mobbning och snabbt skiftande maktbalanser. Om vad som händer med människor som växer upp utan trygghet. Men också om vänskap, mod och överlevnad.

Boken är utgiven 2017 på Rabén & Sjögren och rekommenderas för årskurs 5–7. Den finns att låna på de flesta bibliotek och den finns som talbok i Legimus. Den finns också att köpa i fysiska bokhandlar och på nätet. I Stockholm kan du låna en klassuppsättning av Cirkulationsbiblioteket:
<https://cirkulationsbiblioteket.stockholm.se/#/>

Boken blev nominerad till Barnradions bokpris, 2018.
Lyssna på programmet här:
<https://urplay.se/program/207654-barnradions-bokpris-risulven-av-nina-ivarsson>

Och till Nordiska rådets pris för barn- och ungdomslitteratur, 2019. Läs mer om det här:
<https://www.norden.org/sv/nominee/nina-ivarsson>

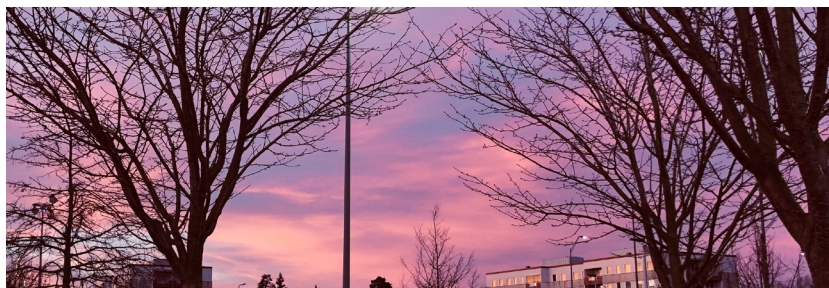
Boken och läroplanen

Risulven, *Risulven* kan användas för att fördjupa skolans värdegrundsarbete. Boken tar på ett nyanserat sätt upp statushierarkier och mobbning. Läsningen kan vara en bra utgångspunkt för diskussioner om hur och varför kränkningar uppstår och om både elevers och vuxnas ansvar.

Inte bara maktstrukturer i skolan berörs i berättelsen, det är också en skildring av socioekonomisk utsatthet och klasskillnader. Möjlighet finns att arbeta ämnesövergripande i svenska, samhällskunskap och biologi kring frågor om föräldrars bristande omsorg, missbruk och migration.

I denna lärarhandledning ingår arbetsblad med diskussionsfrågor som lyfter innehåll och tema. Eleverna tränas i att tolka och förstå budskap på och mellan raderna och relatera texten både till egna erfarenheter och omvärlden. Det finns också uppgifter med fokus på ordförståelse och rena läsförståelsefrågor med facit.

Arbetsbladen går att skriva ut och dela ut till eleverna som kan skriva svaren direkt på pappret och sedan lämna in till läraren för rättning, eller behålla och ha som underlag för ett samtal i helklass eller i mindre grupper. Läraren avgör vilket eller vilka av arbetsbladen som passar gruppen och när.

Om författaren

Nina Ivarsson är utbildad litteraturvetare och lärare. Hon är från Uppsala men flyttade nyligen till Klimpfjäll i södra Lappland. Parallellt med sitt skrivande jobbar hon som fritidsledare och lärare samt gör författarbesök i skolklasser över hela landet. Under våren 2023 kommer hennes nya roman *Rök* som passar att läsa i högstadiet.

FOTO: GÖRAN SEGEHOLM

Boka författarbesök till din klass via Författarcentrum Östs författarförmedling: <https://ff.forfattarcentrum.se>

Viktiga länkar

Mobbning är alltid skadligt och vissa handlingar och beteenden är olagliga. Här kan ni läsa mer:
<https://www.umo.se/vald-och-krankningar/mobbning/vad-ar-mobbning/>

Det är viktigt att veta hur man kan få hjälp om man har det svårt hemma eller i skolan. Här finns en lista över vart man kan vända sig:
<https://www.bris.se/for-barn-och-unga/har-kan-du-fa-mer-hjalp-och-stod/>

Här finns mer information om konsekvenser för barn som växer upp med föräldrar med allvarliga problem (texten är riktad till vuxna):
<https://kunskapsguiden.se/>

Läsförståelse

Frågor att fundera över i varje kapitel

Tänk på frågorna enskilt eller i par. Sedan kan ni gärna diskutera i större grupp. Ibland finns svaret skrivet i texten men till många av frågorna finns inte bara ett svar, man kan tänka och tro olika.

Kapitel 1

- Varför tror du att Pär kallar sin mamma Sonja istället för mamma?
- Vem är Risulven?
- Varför tror du att Pär plötsligt börjar säga saker på tyska (tex på sidan 9)?

Kapitel 2

- Vad verkar Adam och Filip tycka om Pär?
- Hur tror du att klassen fick reda på att Pär kissade på sig på klassresan?
- Varför skrattar Pär när de andra är taskiga mot honom?

Kapitel 3

- Varför är Sonja ofta hemma och tittar på tv?
- Varför gillar inte Pär Bilals pappa?
- Varför frågar inte Pär varför Sonja och Bilals pappa plötsligt verkar vara vänner?

Kapitel 4

- Vem är Viktor?
- Vad menar Viktor med att Pär borde skaffa en ny stil?
- Varför tror du att Viktor inte vill vara med Pär?

Kapitel 5

- Hur tar sig Pär och Risulven över motorvägen?
- Tror du att Risulven kommer att flytta till sin bror i Tyskland? Varför/varför inte?
- Vad verkar Pär tycka om Risulven?
- Vad verkar Risulven tycka om Pär?

Kapitel 6

- Varför kan Pär inte simma?
- Varför hoppar Pär från trädet ner i det djupa vattnet?
- Hur tror du att Risulven får honom i land? Varför står det inte tydligt beskrivet i texten?
- Vilka är reglerna i "leken" som Risulven hittar på?

Kapitel 7

- Vad är speciellt med tallen Pär går till?
- Hur är det med Pärs pappa?
- Vad heter Risulven egentligen?
- Vem är Risulvensnigeln?
- Vart ska klassen åka på klassresa? Vem ska betala för det? Finns det något problem för Pär vad gäller resan?

Kapitel 8

- Varför hatar Pär maskar?
- På vilket sätt är Pär lik Risulvens bror?

Kapitel 9

- Vem föreslår att Viktor ska äta middag med Sonja och Pär?
- Varför vill inte Viktor komma? Varför börjar han prata om sin mormor?
- Varför tror du att Sonja fimpar i maten?

Kapitel 10

- Vad är en trilobit?
- Varför gråter Risulven tror du?
- Varför tror du att Risulven låser in Pär i biblioteket?

Kapitel 11

- Vem är Alex?
- Hur får Pär tag på bröd?
- Varför kissar Pär på sig?
- Varför lovar Pär Sonja att inte vara med Risulven mer?

Kapitel 12

- Varför vill läraren Agnes prata med Pär?
- Vart går Pär och Risulven efter skolan?
- Varför blir Pär så arg att han trycker ner Risulvens huvud under vattnet?
- Tror du att det är sant att Pär hatar Risulven? Varför/varför inte?

Kapitel 13

- Varför tror du att Risulven tycker att det är jobbigt att det ska vara föräldramöte?
- Varför är det viktigt för Pär att Sonja går på mötet?
- Vad händer när Pär väcker Sonja och säger att hon måste skynda sig till föräldramötet?

Kapitel 14

- Vad är Pär rädd för när Sonja inte är hemma nästa morgon?
- Vart åker Viktor och Pär?
- Varför tror du att Pär klättrar upp i hopp-tornet?
- Vad menar Risulven med att leken är förstörd?

Kapitel 15

- På vilket sätt vill Sonja visa att hon inte är arg längre?
- Vad är *blå timmen*?

Kapitel 16

- Vem är Adam, Viktor och Filip mest elak mot i det här kapitlet?
- Kapitlet heter ”Skratta på rätt ställen”. Vad tror du menas med det?

Kapitel 17

- Vad hittar Pär i sin bänk?
- Hur är det med Sonja när Pär kommer hem?
- Varför tror du att han går ut och låser dörren?

Kapitel 18

- Hur förklarar Risulven att snigeln dog?
- Vilka personer finns på fotot som Risulven visar?

Kapitel 19

- Vilka karuseller åker Pär och Risulven på tivoli?
- Var är Risulvens familj egentligen?
- Var är Sonja nu?
- Vad tycker du om slutet?

Jobba med arbetsbladen

Här kommer korta instruktioner om hur du som lärare kan jobba med vissa delar av arbetsbladen.

Olika trädsorter

Låt eleverna söka upp olika träd på nätet eller så visar du upp bilder på de olika träden.

Vad betyder orden?

Låt eleverna öva på att slå upp ord, fråga vänner, eller så kan läraren gå igenom dessa.

Ord: kroppsspråk

Låt eleverna arbeta i par eller i mindre grupper.

Ord: utsatthet

Två olika sätt att arbeta med orden:

- Ta upp dem löpande under läsningen. De är listade i den ordning de kommer i texten.
- Avsätt tid under en lektion då klassen läst halva boken eller mer och gå igenom orden. Eleverna kan också passa på att ställa frågor om samhället – till exempel om hur socialtjänsten fungerar, om droger eller om psykisk ohälsa.

Reflektion: korta frågor

Denna övning kan användas många gånger.

Dela ut papperet efter att klassen lyssnat på högläsning, eller eleverna själva läst ett eller flera kapitel. Varje elev svarar kort på frågorna och lämnar sedan in dem till läraren, anonymt om man så vill. Sedan läser läraren upp klassens svar utan att berätta vem som skrivit vad.

Ett bra sätt att få ta del av allas tankar utan att eleverna känner press eller tror att det bara finns ett rätt svar.

Reflektion/diskussion: scener och tematik

Det här arbetsbladet passar bra då ni läst klart, eller nästan avslutat boken. Arbetsbladet kan antingen lämnas in till läraren (som eventuellt kan läsa upp svaren anonymt) eller så svarar eleverna först på frågorna individuellt och pratar sedan om det i mindre grupper.

Reflektion/diskussion: karaktärer

Börja med att göra en lista på tavlan över alla personer som förekommer i boken. Sedan delar läraren in klassen i grupper om två-tre personer. Varje grupp får välja eller får tilldelat sig en karaktär. Det går att arbeta även med personer i boken som inte beskrivs så mycket (bikaraktärer).

Svara på frågorna om er karaktär (obs! arbetsbladet är två sidor.) När alla grupper har hunnit färdigt redovisar ni svaren i helklass. När gruppen berättat klart om "sin" person kan även andra elever och läraren lägga till saker de har tänkt på om den karaktären. Efter redovisningen lämnar grupperna in arbetsbladet till läraren.

Arbetsblad

Olika trädsorter

Pär och Reza bor i en förort med höghus, betong och ett köpcenter. Men naturen är nära. I texten hittar du många ord som har med skog och växter att göra.

1. Titta på bilder av dessa träd:

björk, lönn, lind, pilträd, tall, gran.

2. Gå ut och se om du hittar nåt av träden. Rita sedan av det.

3. Vilket av dessa träd skulle du helst vara? Varför?

4. Vilka fler träd kan du namnet på?

Arbetsblad

Vad betyder orden?

fartvind: _____

elljusspår: _____

bark och barkbåt: _____

mule: _____

bottenslam: _____

glänta: _____

stam: _____

kokong: _____

ögonspröt: _____

mördarsnigel: _____

vass: _____

ulv: _____

sugkoppar: _____

koltrast: _____

hägring: _____

Arbetsblad

Ord: kroppsspråk

I *Risulven*, *Risulven* finns många beskrivningar av vad människor gör, vart de tittar och hur de rör sig.

Använd er själva för att visa vad de här orden betyder – spela upp rörelserna, gärna med ljud om det behövs.

hulka

ragla

snörvla

valsa

sitta i skräddarställning

kisa

kupa händerna

crawla

surfa

motionera

vara bländad

gno

snegla

skvätta

knäppa händerna

låta blicken se rakt igenom någon

dra luggen ur ögonen

Arbetsblad

Ord: utsatthet

I *Risulven*, *Risulven* finns många ord och begrepp som har med utsatthet att göra. Vad betyder *utsatthet*?

Och vad betyder de andra orden?

CP: _____

madrasskydd: _____

knarkare: _____

socialen/socialtjänsten: _____

förberedelseklass: _____

röskada: _____

droger, vara hög: _____

försäkringspengar: _____

gatubarn: _____

simmiga ögon: _____

uteliggare: _____

hoppa av skolan: _____

sträva händer med valkar: _____

hänga sig: _____

abort: _____

misshandlad: _____

migrän: _____

hulka: _____

ensamkommande barn: _____

Arbetsblad

Läsförståelse: frågor

Ur *Risulven, Risulven*, s 21–28.

Kapitel 4 ”Viktors nya cykel”.

1. Hur länge har Pär känt Viktor? Skriv ditt svar här:

2. Vilken *skillnad* beskrivs i texten mellan Pärs och Viktors mammor? Endast ett svar är rätt. Ringa in det.

A. Viktors mamma älskar sin son mer än Pärs mamma älskar Pär.

B. Pärs mamma har varit bortrest hela sommaren medan Viktors mamma har varit hemma.

C. Viktors mamma lagar alltid mat till sin familj men hemma hos Pär behöver Pär laga mat själv.

D. Viktors mamma tycker om att spela Playstation, det gör inte Pärs mamma.

3. Vem öppnar dörren hemma hos Viktor när Pär går dit och ringer på? Skriv ditt svar här:

4. Vem är Kevin? Ringa in rätt svar.

A. Viktors storebror.

B. Viktors lillebror.

C. Viktors hund.

5. Var träffas Viktor och Pär? Ringa in rätt svar.

A. Vid en lekplats.

B. På skolgården.

C. På gården vid Pärs hus.

D. Vid basketplanen.

6. Skriv ner två saker det står om Viktors utseende:

7. Varför börjar Pär tänka på sina skor? Ringa in rätt svar.

- A. Han undrar om Viktor tycker att de är fula.
- B. Han svettas i dem.
- C. De är en födelsedagspresent.
- D. Han undrar om Viktor är avundsjuk och vill ha likadana.

8. Hur kan man märka att Viktor inte vill vara lika bra kompis med Pär längre? Skriv ner två saker han säger eller gör som får dig att förstå det:

9. Vad är en lind? Ringa in rätt svar.

- A. En skalbagge.
- B. Ett frö.
- C. En helikopter.
- D. Ett träd.

Arbetsblad

Läsförståelse: facit

1. Pär har känt Viktor *sen förskolan*.
2. *Rätt svar: A.* Viktors mamma lagar alltid mat till sin familj men hemma hos Pär behöver Pär laga mat själv.
3. *Viktors pappa* öppnar dörren när Pär ringer på.
4. *Rätt svar: B.* Kevin är Viktors *lillebror*. De ska ha kalas för honom och pappan säger att Pär och Viktor är *för gamla* för att få vara med.
5. *Rätt svar: B.* På *skolgården*. De är vid gungorna, men det står i texten att Pär går till skolgården och inte en lekplats eller sin egen gård.
6. Det står flera saker om Viktors utseende i texten, till exempel:
Han har (gyllen)bruna ögon, han har lugg som hänger ner i ögonen, han har växt sen förra sommaren, han har Adidasbyxor på sig, han är lik Pär. Det står också att han har ett par tygskor, men inte om han har dem på sig vid det här tillfället.
7. *Rätt svar: A.* *Han undrar om Viktor tycker att de är fula.* Han börjar tänka på skorna direkt efter att Viktor föreslagit att han ska skaffa sig bättre (kläd)stil.
8. Viktor gör många små och stora saker för att ta avstånd från Pär. Här följer några exempel:
Viktor säger att han inte gillar att Pär härmas, att *vissa* inte tycker att Pär är så rolig, att Pär kunde skaffa en bättre stil, att *vissa* inte ens tycker att han skulle vara med Pär. Viktor vill inte titta på skalbaggen som Pär visar, han vill inte säga vilka *vissa* är, han går därifrån för att vara med Filip och Adam istället och vill inte att Pär ska följa med.
9. *Rätt svar: D.* En lind är ett *träd*.

Arbetsblad

Reflektion: korta frågor

Vad tyckte du om i det du läst?

Vad tyckte du inte om?

Är det något du undrar över?

Vad tror du kommer hända sen?

Arbetsblad

Reflektion/diskussion: scener och tematik

Skriv svaren direkt på papperet. Använd baksidan om du behöver mer plats.

1. Skriv ner en scen eller situation du minns från *Risulven*,
Risulven.

2. Varför tror du att du minns just den händelsen?

3. Pär blir sviken på olika sätt av olika personer. Vem sviker
honom och hur? Sviker han själv någon?

Arbetsblad

Reflektion/diskussion: karaktärer

1. Skriv namnen på alla i gruppen:

2. Namnet på personen i boken som ni arbetar med:

3. Vilken relation har den personen till huvudpersonen Pär?
(Om er person är Pär, fundera på vad han verkar tycka och tänka om sig själv.)

4. Skriv allt ni vet om personen, till exempel hur hen ser ut, ålder, var hen bor, familj, vänner, intressen, vad andra verkar tycka om personen. (Det står inte lika mycket om alla personer).

5. Tänk er nu att ni skulle anklaga personen för allt den "gör fel" i sitt liv. Vad skulle ni säga då?

6. Tänk nu att ni ska försvara personen och hitta förklaringar till att den beter sig som den gör. Vad skulle ni säga då?

7. "De vuxna är rädda", säger Risulven på första sidan i boken. Kanske är också barnen rädda? Beskriv vad ni tror att er karaktär är rädd för:
